

PARTER**Kärande**

Silver Nylander, 19830224-8854
Värmlandsvägen 490
123 48 Farsta

Ombud: Advokaten David Lindgren
Advokatfirman David Lindgren AB
Kungsgatan 29
111 56 Stockholm

Ombud: Advokaten Torbjörn Olsson
Advokatfirman Torbjörn Olsson AB
Box 7387
103 91 Stockholm

Svarande

Svenska Handelsbanken AB, 502007-7862
106 70 Stockholm

Ombud: Advokaten Tomas Pleiner
A1 Advokater Kommanditbolag
Riddargatan 13 A
114 51 Stockholm

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
2. Silver Nylander ska ersätta Svenska Handelsbanken AB för rättegångskostnader med 601 533 kr, varav 600 485 kr avser ombudsarvode, allt jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom till dess betalning sker.
3. Sekretessbestämmelsen i 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska, i den mån uppgifterna inte har tagits in i domen, fortsatt vara tillämplig på dels uppgifter i Handelsbankens utredning den 27 september 2021 (aktbilaga 57), dels

Dok.Id 2653092

Postadress Box 8307 104 20 Stockholm	Besöksadress Scheelegatan 7	Telefon 08-561 651 40 E-post: stockholms.tingsratt.avdelning1@dom.se www.stockholmstingsratt.se	Telefax	Expeditionstid måndag – fredag 08:00–16:00
---	---------------------------------------	---	----------------	---

uppgifter lämnade av vittnet Kim Brännström inom stängda dörrar, som utgör sådana affärshemligheter som avses med sekretessbestämmelsen.

BAKGRUND

Silver Nylander har varit kund i Svenska Handelsbanken AB (Handelsbanken) sedan den 15 februari 2005. Han har bl.a. haft ett betalkonto (allkonto 347 825 648) i Handelsbanken.

Den 2 september 2021 skickade Handelsbanken en transaktionsförfrågan till Silver Nylander. Handelsbanken begärde svar och underlag avseende 36 transaktioner som förekommit på bl.a. betalkontot.

Den 10 september 2021 inkom Silver Nylander med svar på Handelsbankens förfrågan och bifogade visst underlag.

Den 4 oktober 2021 sade Handelsbanken upp Silver Nylanders affärsförbindelse med banken till avslutande den 6 december 2021. Den 11 oktober 2021 bestred Silver Nylander Handelsbankens beslut att avsluta affärsförbindelsen och erbjöd sig att svara på ytterligare frågor.

YRKANDEN M.M.

Silver Nylander har yrkat att tingsrätten ska fastställa att avtalet beträffande betalkontot allkonto 347 825 648 mellan honom och Handelsbanken, vilket sades upp den 4 oktober 2021 till upphörande per den 6 december 2021, alltjämt är gällande.

Silver Nylander har också yrkat att tingsrätten ska förplikta Handelsbanken att inom 14 dagar från tingsrättens dom i målet i första hand tillhandahålla Silver Nylander kontot som avtalet avser genom att i första hand återställa det, och i andra hand tillhandahålla Silver Nylander ett nytt betalkonto med de grundläggande funktioner som anges i 4 a kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster (betaltjänstlagen).

Handelsbanken har bestritt samtliga yrkanden.

Båda parter har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER M.M.

Silver Nylander

Handelsbankens uppsägning av hans betalkonto har varit ogiltig och obefogad då ingen av förutsättningarna för uppsägning av ett betalkonto med grundläggande funktioner enligt 4 a kap. 9 § betaltjänstlagen har varit för handen.

Följden av att uppsägningen av avtalet varit ogiltig och obefogad är att avtalet alltjämt är gällande mellan parterna. Silver Nylander har därför rätt att kräva fullgörelse enligt samma avtal, dvs. Handelsbanken ska tillhandahålla honom kontot som stängdes ned genom uppsägningen. För det fall som Handelsbanken skulle vara förhindrat att återställa kontot ska Handelsbanken tillhandahålla Silver Nylander ett nytt betalkonto med de grundläggande funktioner som anges i 4 a kap. 2 § betaltjänstlagen.

Handelsbanken

Handelsbanken har den 4 oktober 2021, trots att förklaring begärts av Silver Nylander, inte haft tillräcklig kännedom om Silver Nylander för att kunna hantera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen.

Handelsbanken har därför haft rätt och skyldighet att avsluta affärsförbindelsen enligt bankens avtal med honom, 4 a kap. 9 § betaltjänstlagen samt 3 kap. 1 § 1 st. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) genom att säga upp kontot. Av punkten 9.5 b) i avtalet framgår att banken haft rätt att säga upp kontot.

UTVECKLING AV TALAN**Silver Nylander**

Silver Nylander har varit kund i Handelsbanken i 16 år. Under sin tid som kund i banken har han besvarat samtliga frågor som banken normalt ställer i sin process för att uppnå kundkännedom.

Den 2 september 2021 fick Silver Nylander en anmaning från Handelsbanken om att redogöra för cirka 30 transaktioner under åren 2020 och 2021. Han uppmanades även att förklara vad betalkontot användes till.

I svaret till Handelsbanken den 10 september 2021 besvarade Silver Nylander samtliga av Handelsbankens frågor. Han lämnade i samband med detta följande information. Han har tagit emot intäkter från försäljningar avseende egna bostäder på kontot. Han har vidare gjort överföringar mellan kontot och sina egna konton i Swedbank, Danske Bank samt SEB. Överföringar från och till konton i andra banker har gjorts av försiktighetsskäl då den statliga insättningsgarantin maximalt uppgår till en miljon kronor.

Han har gjort kontanta uttag om sammanlagt 45 000 kr år 2020 och sammanlagt 35 000 kr år 2021 för privat konsumtion.

Silver Nylander redogjorde även för mottagare respektive avsändare för samtliga överföringar. Han bifogade även underlag avseende transaktionerna där dessa uppgifter framgick. Vidare bifogade han underlag avseende pengarnas ursprung i form av underlag från försäljningar av bostäder.

Silver Nylander har inte först i sin stämningsansökan lämnat svar och förklaringar till de av Handelsbanken ställda frågorna avseende deklarerad passiv näringsverksamhet. Silver Nylander har på uppmaning av Handelsbanken ingett deklARATIONER vid två tillfällen i nära anslutning till de förfrågningar som åsyftas.

Det första tillfället var den 9 november 2020. Då ingav Silver Nylander sina deklARATIONER för år 2018 och 2019 till sin personliga bankman Dennis Edberg, Handelsbanken Globen, efter att han efterfrågat dessa inför ett tillträde. Dennis Edberg hade uppenbarligen inga invändningar mot något i ingivna deklARATIONER eftersom han samma dag genomförde tillträdet.

Handelsbanken Globen har under tiden mellan den 16 september 2019 och den 9 november 2020 varit Silver Nylander behjälplig med inte mindre än åtta tillträden av bostadsrätter. Sju av dessa genomfördes av Dennis Edberg. Det åttonde genomfördes av hans tidigare personliga bankman, Gunnar Fornander.

Det andra tillfället Silver Nylander gav in sin deklARATION till Handelsbanken var den 17 mars 2021 då Silver Nylander skickade sitt slutskattebesked för år 2019 till Anna Hällqvist på Handelsbanken Globen.

I Handelsbankens utredningsrapport den 27 september 2021, sidan 3, hänvisas till taxeringsuppgifter för 2020. Uppgifterna har sålunda uppenbarligen varit kända och synliga för Handelsbanken redan före den 20 december 2021 när banken fick del av stämmningsansökan.

I den transaktionsförfrågan som Handelsbanken tillställde Silver Nylander den 2 september 2021 efterfrågades inte deklARATIONER. Silver Nylander hade redan, som angivits ovan, nyligen ingett dessa till Handelsbanken och har därför inte heller haft någon anledning att tro att deklARATIONERNA efterfrågades igen.

Silver Nylander bedriver inte någon näringsverksamhet. Silver Nylanders renovering och försäljning av bostadsrätter har skett av honom som privatperson. Beskattningen har därav skett som passiv näringsverksamhet i enlighet med gällande rätt. Varför Handelsbanken tagit upp ovan i sitt yttrande måste ifrågasättas mot bakgrund av att Handelsbanken i brev till Silver Nylander innan talan väcktes endast angav att affärsförbindelsen med Silver Nylander avslutades p.g.a. bristande kundkännedom och inget annat.

I Handelsbankens utredningsrapport, sidan 3, upptas som högst avvikande att Silver Nylander deklarerat noll kr i inkomst av kapital i 2020 års deklARATION (inkomstår 2019). Att Handelsbankens utredare i utredningsrapporten förbisett att den slutliga skatten är högre än inkomsten är anmärkningsvärt. Det får anses vedertaget att en bank ska ha tillgång till utredare som förstår att skatten inte kan vara högre än inkomsten utan att det de facto redovisats högre inkomster. I detta fall var anledningen till den höga skatten den att det gjorts en ökning av expansionsfonden samt att expansionsfondsskatt betalats, vilket tydligt framgår av Silver Nylanders deklARATIONER.

Vidare har utredaren på sidan 4 i rapporten anfört att Silver Nylander inte tar emot "kapital" som avser lön, bidrag eller ersättning. Vad utredaren menar med kapital är oklart men Silver Nylander hade en deklarerad inkomst av tjänst om 501 000 kr för inkomstår 2020 samt 549 547 kr för inkomstår 2019. Det kan sålunda konstateras att Silver Nylander har haft en hög synbar och deklarerad inkomst av tjänst.

Eftersom Silver Nylander besvarat samtliga av Handelsbankens frågor och tillhandahållit banken underlag för transaktioner hade Handelsbanken den 4 oktober 2021 en god kundkännedom och saknade därmed rätt att avsluta kontot. För det fall kundkännedomen skulle ha brustit i något avseende måste bristerna anses vara ett resultat av Handelsbankens eget agerande. Handelsbanken har underlåtit att precisera vari påstådda brister skulle bestå i. Silver Nylander har framställt flera förfrågningar om ett personligt möte för att klargöra eventuella brister i kundkännedomen. Handelsbanken har kategoriskt avfärdat Silver Nylanders framställningar om ett möte och därigenom berövat honom möjligheten att läka eventuella brister och räta ut eventuella frågetecken.

Silver Nylander har skyndsamt lämnat alla uppgifter Handelsbanken begärt. Silver Nylander har även stått till förfogande för att besvara eventuella frågor via e-post, telefon eller genom personligt möte. Det förhållande att Handelsbanken inte har en organisation som klarar av att hantera påstådda obesvarade frågor måste vara en risk banken har att beakta. I synnerhet då banken inte återkommer med vilken information man saknar samt hänvisar överklaganden till allmän domstol.

Betaltjänstlagen är en skyddslagstiftning och Handelsbanken har bevisbördan för att uppsägningen varit korrekt. För det fall uppsägningen varit felaktig måste banken stå för kostnaderna för den drabbade.

Silver Nylander har begärt ut registeruppgifter från polismyndigheten. Av dessa framgår att någon polisutredning mot honom inte pågår. Handelsbanken har således inte rapporterat misstanke om penningtvätt till polismyndigheten, vilket banken är skyldig att göra vid skälig misstanke om penningtvätt. Handelsbanken kan således inte åberopa att banken haft rätt att vägra utföra en transaktion med hänvisning till 3 kap. 3 § penningtvättslagen.

Handelsbankens svenska kundskyddskommitté omprövade den 4 februari 2022 sitt tidigare beslut att avveckla kundrelationen med Silver Nylander och hävde då detta. Mot denna bakgrund är det märkligt att Handelsbanken ännu inte, till dags dato, har återställt Silver Nylanders konton m.m.

Eftersom Handelsbankens svenska kundskyddskommitté hävt avvecklingsbeslutet så borde Silver Nylanders konto inte vara avaktiverat sedan den 4 februari 2022, det borde i stället vara återställt från detta datum. Eftersom Handelsbanken hävt sitt tidigare beslut torde Silver Nylanders ursprungliga avtal med Handelsbanken alltjämt vara gällande mellan parterna och därmed behöver inte något nytt avtal tecknas.

För det fall ett nytt avtal måste tecknas och ett nytt konto öppnas så har beslutet inte hävts. Handelsbanken måste därför klargöra huruvida det den 4 februari 2022 skett en hävning av beslutet att avsluta affärsförbindelsen med Silver Nylander eller inte.

Det framstår med anledning av vad som anförts ovan att det i allra högsta grad är nödvändigt att tingsrätten fastställer att avtalet är alltjämt gällande samt att uppsägningen varit ogiltig och obefogad. För det fall det krävs att Silver Nylander legitimerar sig igen för att återinträda i avtalet avseende bankkonto så medges att så sker.

Handelsbanken

Under perioden från den 1 oktober 2020 till den 9 mars 2021 förekom ett stort antal transaktioner på Silver Nylanders konton som uppmärksammades av Silver Nylanders lokala bankkontor som avvikande och misstänkta. Banken kunde bland annat inte säkerställa var pengarna härrörde ifrån. Handelsbankens avdelning för Financial Crime Prevention påbörjade efter kontorets anmälan en utredning. Den 12 mars 2021 rapporterade banken Silver Nylanders transaktioner till Finanspolisen. Handelsbankens interna utredning fortsatte därefter.

Den 2 september 2021 skickade banken en transaktionsförfrågan till Silver Nylander avseende 36 transaktioner på hans konton. För varje transaktion begärde banken att Silver Nylander utförligt svarade och gav underlag för:

1. vad syftet var med transaktionen,
2. vem som var mottagare/avsändare och vad hans relation var med privatpersonen/företaget och
3. vad pengarnas ursprung var.

I transaktionsförfrågan informerades Silver Nylander om att kontot kunde sägas upp om tillfredsställande svar inte erhöles.

Den 10 september 2021 e-postade Silver Nylander ett svar till Handelsbanken. Han svarade inte på samtliga av de frågor som banken hade ställt. Exempelvis angavs ”privat konsumtion” och ”överföring till mitt konto” vilket inte har utgjort svar på bankens frågor. Banken har därför saknat tillräcklig kundkännedom för att kunna hantera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen, och övervaka och bedöma Silver Nylanders aktiviteter och transaktioner. Banken har därför varit skyldig att avsluta affärsförbindelsen.

Av avslutsbrevet från Handelsbanken den 4 oktober 2021 framgår att Silver Nylander hade möjlighet att senast den 22 november 2021 inkomma med ny information för att Handelsbankens beslut skulle kunna omprövas. Silver Nylander inkom inte med någon sådan information.

Silver Nylander har först i sin ansökan om stämning, som skickades till Handelsbanken den 20 december 2021, lämnat svar och förklaringar till de frågor banken ställde i transaktionsförfrågan den 2 september 2021. Han har då förklarat att han bedriver passiv näringsverksamhet samt deklarerat det som en expansionsfond. Dessa uppgifter har inte varit kända för banken tidigare och inte heller synliga för banken i de upplysningar som banken inhämtat.

Silver Nylanders konto hos Handelsbanken har varit ett privat konto och inte ett konto för näringsverksamhet. För det aktuella allkontot gällde villkoren i ”Allmänna villkor för konton och betaltjänster – Privat”. Av punkten 9.5 b) framgår att banken haft rätt att enligt villkoren säga upp kontot.

Det är riktigt att Handelsbankens kontor i Globen har hjälpt till med överföringar i samband med Silver Nylanders lägenhetsaffärer. Bakgrunden till detta ärende är att Handelsbankens kontor i Globen inte förstod Silver Nylanders transaktioner. Transaktionerna det är fråga om är huvudsakligen andra transaktioner än de transaktioner som Globen-kontoret hjälpte till med.

När Globen-kontoret inte förstod transaktionerna rapporterade kontoret transaktionerna till bankens centrala avdelning för penningtvättsutredning den 3 mars 2021 med en så kallad R500-rapport. Omständigheterna som föranledde rapporten var:

"Kunden har stora transaktioner på kontot. Kunden har tidigare uppgett att han köper lägenheter och renoverar upp dessa för att sedan sälja dem. Nu är det mycket transaktioner på kontot som vi tycker ser lite konstiga ut. Totalt har han in och ut transaktioner på nästa[n] 12 000 tkr under året."

En R500-rapport upprättas för omständigheter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Som framhållits tidigare så består Handelsbanken av många olika kontor och avdelningar. Så kallade compliance-frågor hanteras centralt av Handelsbanken och inte på de lokala kontoren. Banken hanterar väldigt många ärenden som gäller kundkännedom. Banken behöver få alla kundkännedomsuppgifter från sina kunder skriftligen för att kunna följa bankens standardiserade processer. Det är därför inte möjligt för banken att inhämta kundkännedomsuppgifter per telefon eller vid möten. Det är inte heller praktiskt möjligt för bankens centrala compliance-avdelning att ha möten med alla kunder som kontaktas angående kundkännedomsuppgifter.

Banken är en stor organisation och har väldigt många anställda. Bankens centrala compliance-avdelning gör kundkännedomsutredningar baserade på registrerade uppgifter i bankens system samt genom inhämtande av uppgifter från kunderna när så behövs. Kundkännedomsutredningarna förutsätter därför att kunderna medverkar och svarar på bankens frågor.

Silver Nylander har av någon anledning valt att inte svara på vissa av bankens frågor i Transaktionsförfrågan den 2 september 2021. Därtill går det inte av flera av hans svar och underlag att förstå ursprunget på de överförda pengarna. Banken har därför saknat tillräcklig kundkännedom för att kunna hantera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen, och övervaka och bedöma Silver Nylanders aktiviteter och transaktioner.

Den 26 januari 2022 skickade Handelsbanken ett brev till Silver Nylander och meddelade att banken, mot bakgrund av den kompletterande informationen som Silver Nylander lämnat i stämningsansökan, beslutat att ompröva avvecklingsbeslutet. För att få tillräcklig kundkännedom behövde banken dock viss ytterligare information och

begärde därför att Silver Nylander svarade på fem kompletterande kundkännedomspåfrågor.

Den 2 februari 2022 kompletterade Silver Nylander sina kundkännedomspåfrågor och svarade på de fem kompletterande kundkännedomspåfrågorna.

Den 4 februari 2022 omprövade svenska kundkommittén avvecklingsbeslutet, mot bakgrund av de uppgifter som Silver Nylander redovisat i stämningsansökan och i den kompletterande begäran, och hävde beslutet. Beslutet innebär att Silver Nylander ånyo kan bli kund hos banken, inte att avslutade avtal och konton automatiskt återställs.

Den 18 februari 2022 informerades Silver Nylander om att banken, mot bakgrund av de uppgifter som Silver Nylander redovisat i stämningsansökan och den kompletterande begäran, var beredd att öppna nytt konto åt Silver Nylander.

Eftersom banken hade avvecklat Silver Nylander som kund den 6 december 2021 behövde Silver Nylander underteckna nytt avtal för att kunna använda och få tillgång till allkontot. Vid undertecknandet av avtalet behöver banken göra en id-kontroll.

Silver Nylander kan besöka ett bankkontor för att underteckna avtal, legitimera sig och lämna uppdaterade kundkännedomspåfrågor.

DOMSKÄL

Silver Nylander har på egen begäran hörts under sanningsförsäkran. På Handelsbankens begäran har utredaren Kim Brändström hörts som vittne. Parterna har därutöver åberopat skriftlig bevisning som har tagits upp.

Utgångspunkter för tingsrättens prövning

Målet gäller frågan om Handelsbankens uppsägning den 4 oktober 2021 av Silver Nylanders konto i banken till avslutande den 6 december 2021 var ogiltig på grund av att förutsättningar för uppsägning saknades.

Enligt Handelsbanken har uppsägningen skett på grund av att banken saknat tillräcklig kännedom om Silver Nylander för att kunna hantera den risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen. Enligt banken har det därför förelegat särskilda skäl enligt 4 a kap. 9 § betaltjänstlagen och punkten 9.5 b) i bankens allmänna villkor för att säga upp kontoavtalet.

Av avgörande betydelse för om bankens uppsägning varit ogiltig eller inte är således om banken haft tillräcklig kännedom om Silver Nylander för att kunna hantera den risk för penningtvätt som kunde förknippas med kundrelationen. Tingsrättens prövning kommer därför i fortsättningen att primärt utgå från denna frågeställning.

Frågan om Handelsbanken har haft tillräcklig kännedom om Silver Nylander som kund ska bedömas utifrån den kunskap och information som hade kommit Handelsbanken till del vid tidpunkten för avtalets upphörande den 6 december 2021. Eventuella uppgifter som Silver Nylander framfört vid senare tidpunkt saknar således relevans för bedömningen av huruvida Handelsbankens uppsägning varit ogiltig eller ej.

Silver Nylander har gjort gällande att det är Handelsbanken som har bevisbördan för att uppsägningen varit korrekt. Mot bakgrund av det konsumentskyddande syfte som betaltjänstlagen har delat tingsrätten denna bedömning. Det är således Handelsbanken som har att visa att det funnits förutsättningar för att säga upp Silver Nylanders konto.

Utgör otillräcklig kundkännedom särskilda skäl för uppsägning av avtal om betalkonto enligt betaltjänstlagen?

Kontot som målet gäller är ett sådant betalkonto med grundläggande funktioner som avses i 4 a kap. betaltjänstlagen. I 4 a kap. 1 § betaltjänstlagen stadgas en rätt för en konsument som är lagligen bosatt inom EES att öppna ett betalkonto med grundläggande funktioner. Denna rätt gäller dock inte om det skulle strida mot penningtvättslagen eller om det finns särskilda skäl mot att tillhandahålla konsumenten ett betalkonto.

Ett kreditinstitut får enligt 4 a kap. 9 § betaltjänstlagen säga upp ett avtal om betalkonto med grundläggande funktioner bara om konsumenten avsiktligt har använt kontot för olagliga ändamål, det inte har förekommit några transaktioner på kontot under de senaste 24 månaderna, konsumenten har lämnat felaktiga uppgifter när kontot öppnades, och korrekta uppgifter skulle ha lett till att han eller hon inte hade fått öppna ett konto, eller det finns särskilda skäl.

Särskilda skäl kan enligt lagens förarbeten exempelvis innefatta vissa former av misskötsamhet som konsument gör sig skyldig till i förhållande till kreditinstitutet, förekomsten av ekonomisk brottslighet som begås mot annan med hjälp av ett betalkonto, samt i sådana fall när ett vidmakthållande av avtal om betalkonto möter lagliga hinder (prop. 2016/17:129 s. 35).

Enligt propositionen bör det endast i undantagsfall komma i fråga att säga upp ett avtal om betalkonto med grundläggande funktioner på grunden särskilda skäl. Enbart det faktum att det föreligger en misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism bör enligt regeringens uppfattning inte ensamt kunna utgöra en grund för uppsägning. Det är dock ytterst penningtvätsregelverket som sätter ramen för vilka åtgärder som ett kreditinstitut kan behöva vidta (prop. 2016/17:129 s. 39).

Av 3 kap. 1 § penningtvättslagen följer att en bank inte får etablera eller upprätthålla en affärsförbindelse om den inte har tillräcklig kännedom om kunden för att kunna 1) hantera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen och 2) övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner enligt bestämmelserna i 4 kap. 1 och 2 §§. Enligt lagens förarbeten utgör detta ett nödvändigt klagörande av att kraven avseende kundkännedom går före skyldigheterna att tillhandahålla vissa tjänster. Som exempel på sådana tjänster nämns tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner (prop. 2016/17:173 s. 255).

Mot den redovisade bakgrunden anser tingsrätten att särskilda skäl för uppsägning av avtal om betalkonto enligt 4 kap. 9 a betaltjänstlagen föreligger om en bank inte kan få tillräcklig kännedom om en kund för att uppfylla sina förpliktelser enligt penningtvättslagstiftningen.

Vad avses med tillräcklig kundkännedom?

Enligt 2 kap. 3 § penningtvättslagen ska verksamhetsutövare bedöma den risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen. Kundens riskprofil ska bestämmas med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens kännedom om kunden.

I 3 kap. 4 § penningtvättslagen föreskrivs att en verksamhetsutövare ska vidta åtgärder för kundkännedom vid etableringen av en affärsförbindelse. Av 3 kap. 12 § följer att dessa åtgärder bland annat ska innefatta inhämtande av information om affärsförbindelsens syfte och art, vilken sedan ska läggas till grund för en bedömning av vilka aktiviteter och transaktioner som kunden kan förväntas vidta och genomföra inom ramen för affärsförbindelsen, och kundens riskprofil. Av 3 kap. 13 § i samma lag framgår vidare att en verksamhetsutövare löpande och vid behov ska följa upp pågående affärsförbindelser i syfte att säkerställa att kännedomen om kunden är aktuell och tillräcklig för att hantera den bedömda risken.

I förarbetena till penningtvättslagen utvecklas vad som är tillräcklig kundkännedom för att kunna hantera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Enligt dessa avgörs detta av den risk som kan förknippas med kundrelationen enligt 2 kap. 3 § i förening med en bedömning av om verksamhetsutövarens samlade åtgärder för kundkännedom är tillräckliga för att motverka att risken förverkligas. Risken kan hanteras om verksamhetsutövaren anser sig ha tillräcklig kännedom om kunden för att kunna göra bedömningen att verksamhetsutövarens produkter och tjänster inte utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller i vart fall att verksamhetsutövaren kan upptäcka och förhindra penningtvätt eller finansiering av terrorism om kunden ägnar sig åt detta (prop. 2016/17:173 s. 520).

I propositionen uttalas vidare att närmare information om kundens ekonomiska situation kan behöva inhämtas när det är motiverat av risken i affärsförbindelsen. Detsamma gäller närmare information om varifrån kundens ekonomiska medel kommer. Detta bör dock i regel bli aktuellt först om risken bedöms som hög, eller om sådan information behövs för att bedöma kundens riskfyllda eller avvikande aktiviteter och transaktioner. Det anförs vidare att omfattningen av de åtgärder som en verksamhetsutövare har att vidta till stor del beror på komplexiteten hos en viss tjänst eller produkt samt den risk som kan förknippas med produkten, tjänsten eller den specifika affärsförbindelsen. Det konstateras därför att det inte bör ställas några mer specificerade krav på verksamhetsutövarnas åtgärder för att bedöma en affärsförbindelses syfte och art i penningtvättslagen (prop. 2016/17:173 s. 248).

Har Handelsbanken haft tillräcklig kundkännedom om Silver Nylander?

Tingsrätten konstaterar att Silver Nylander har varit kund i Handelsbanken sedan februari 2005 och att han dels hade ett så kallat allkonto, dels ett sparkonto. Silver Nylanders konton var privata och inte avsedda för näringsverksamhet, och för det aktuella allkontot gällde villkoren i ”Allmänna villkor för konton och betaltjänster – Privat.” Handelsbanken hade med andra ord att räkna med ett transaktionsmönster på

Silver Nylanders konton som i huvudsak överensstämmer med vad som är typiskt för bankkonton som används för privat bruk.

Handelsbankens transaktionsförfrågan

Den 2 september 2021 skickade Handelsbanken en transaktionsförfrågan till Silver Nylander. I förfrågan begärde banken svar och underlag avseende 36 transaktioner under perioden oktober 2020 till början av mars 2021, eftersom banken inte förstod dessa transaktioner i relation till den kundkännedom banken hade.

I förfrågan ombads Silver Nylander att tydligt beskriva vad han tidigare haft för avsikt och vad han framöver hade för avsikt att använda sitt konto till. Han ombads även beskriva vad syftet med hans förbindelser med Handelsbanken var.

Handelsbanken angav även att den behövde ha mer kännedom om de uppräknade transaktionerna och veta vad syftet var med transaktionerna, vem mottagaren/avsändaren var, vad hans relation till denne var samt vad pengarna hade för ursprung. Banken efterfrågade underlag som styrkte Silver Nylanders svar. Det angavs att underlag som styrkte syftet med transaktionen exempelvis kunde vara kvitto, faktura, kontobevis, köpekontrakt eller bouppteckning beroende på efterfrågad transaktion.

Svaret skulle inkomma skriftligen till Handelsbanken senast den 16 september 2021. Om svaret inte på ett tillfredställande sätt förklarade transaktionerna angavs att banken kunde komma att säga upp Silver Nylanders konto.

Tingsrätten konstaterar att det på Silver Nylanders privata konton genomfördes transaktioner uppgående till förhållandevis stora belopp under en begränsad period. I perioder har överföringar till och från kontona skett dagligen och/eller flera dagar i följd. Det överfördes vidare stora summor till och från andra bankkonton tillhöriga Silver Nylander, vilket omöjliggjorde för Handelsbanken att förstå varifrån pengarna

härörde. Det har även under ett stort antal tillfällen tagits ut relativt ansefliga summor kontanter. Dessa transaktioner får anses avvika från ett normalt transaktionsmönster för ett sådant konto som Silver Nylander hade.

Enligt förarbetena till penningtvättslagen ska avvikande transaktionsmönster och ovanligt stora transaktioner föranleda förnyade och fördjupade åtgärder för kundkänndom. Tingsrätten anser mot denna bakgrund att banken enligt penningtvättslagstiftningen haft rätt att tillställa Silver Nylander aktuell transaktionsförfrågan i september 2021 (jfr 4 kap. 1 och 2 §§ penningtvättslagen och prop. 2016/17:173 s. 286–287).

Det faktum att man på det lokala bankkontoret vid Globen sedan tidigare hade kännedom om att Silver Nylander köpte och sålde bostadsrätter, och att han vid tidigare tillfällen – i november 2020 respektive mars 2021 i anslutning till andra ärenden hos banken – hade översänt sina inkomstskattedeclarationer för åren 2018–2020 till banken, varigenom det framgick att han betalade expansionsfondsskatt, medför inte att Handelsbanken hade tillräcklig kännedom om ifrågavarande 36 transaktioner. Transaktionsmönstret kunde inte förstås och förklaras endast med hänvisning till att Silver Nylander köpte och sålde bostadsrätter, varför transaktionsförfrågan inte var obefogad.

Silver Nylanders svar på Handelsbankens transaktionsförfrågan

Den 10 september 2021 inkom Silver Nylander med svar på Handelsbankens förfrågan. Han uppgav att hans avsikt varit och fortsättningsvis skulle vara att använda kontot för sparande av likvida medel. Han ägde bostäder värda totalt cirka 15 miljoner kr och skulle vid eventuell försäljning sätta in delar av likviden på kontot.

Pengarna hade sitt ursprung i försäljning av bostäder. Överföringarna som gjorts var från och till hans konton i andra banker. Bankomatuttagen hade han gjort för eget bruk. Han angav även i svaret att Handelsbanken bara kunde meddela honom om något mer

behövdes. Till svaret bifogades en Excelfil med hans egna kommentarer avseende respektive transaktion, underlag i form av kontoutdrag över transaktionerna från hans andra banker, samt överlåtelseavtal avseende olika bostadsrätter.

Tingsrätten konstaterar att Silver Nylander under en period av drygt fyra månader gjorde 16 kontanta uttag från bankomat, vardera uppgående till exakt 5 000 kr, till ett sammanlagt värde av 80 000 kr. Silver Nylander förklarade detta något svepande med att han gjorde uttagen för privat bruk/konsumtion. Han redogjorde dock inte närmare på transaktionsnivå för syftet med de relativt stora kontanta uttagen, och inkom inte med några underlag/kvitton som styrkte hur de kontanta medlen användes, trots att han hade uppmanats att göra det.

Vidare förekommer under aktuell period 13 överföringar mellan konton i olika banker tillhöriga Silver Nylander, fördelat som elva överföringar från kontona hos Handelsbanken, uppgående till ett totalt belopp om cirka 1 400 000 kr, och två insättningar, uppgående till totalt 1 250 000 kr. Silver Nylanders svar i denna del var ganska intetsägande, då han endast uppgav information som Handelsbanken redan hade kännedom om, dvs. att transaktionerna avsåg överföringar och insättningar till och från hans konton i Handelsbanken och hans konton i andra banker. Inte heller tillförde de transaktionsunderlag som han inkom med i denna del någon egentlig ytterligare information, utan dessa utvisade endast att överföringarna hade ägt rum, vilket var något som Handelsbanken redan visste.

Tingsrätten anser att Silver Nylander inte redogjorde för syftet med att ifrågavarande likvida medel slussades mellan olika bankkonton, och att han inte heller inkom med erforderligt underlag som möjliggjorde för Handelsbanken att verifiera pengarnas ursprung.

Vad till sist avser sju av ifrågavarande 36 transaktioner anser tingsrätten att Silver Nylander visserligen har ingivit vederhäftigt underlag, i form av överlåtelseavtal från köp och försäljningar av bostadsrätter, som i vissa delar har besvarat Handelsbankens

frågor på ett erforderligt sätt. Även i denna del förekommer dock diskrepanser vad gäller såväl belopp som datum för transaktionerna, vilka för Handelsbanken måste ha framstått som svårförståeliga och som inte Silver Nylander närmade förklarade. Silver Nylander angav exempelvis att en insättning om 190 000 kr på hans sparkonto den 28 december 2020 avsåg handpenning för en försäljning av bostad på Axbergsgränd 10. Av aktuellt överlåtelseavtal framgick dock inte annat än att handpenningen uppgick till 251 000 kr, och skulle vara Silver Nylander till handa senast den 4 december 2020.

Även om det funnits naturliga förklaringar till åtminstone vissa diskrepanser mellan i målet aktuellt transaktionsutdrag och av Silver Nylander ingivna underlag, såsom exempelvis varande avdrag på handpenning för mäklararvode, ankom det på Silver Nylander att med viss precision förklara detta, eftersom Handelsbanken inte kunde gissa sig till sådana slutsatser. Detta gjorde inte Silver Nylander.

Sammanfattningsvis bedömer tingsrätten att Silver Nylanders svar i väsentlig utsträckning var bristfälliga, och de medförde inte att Handelsbanken fick tillräcklig kundkännedom om honom.

Har Handelsbanken haft en skyldighet att vidta ytterligare åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom, innan avtalet sades upp?

Tingsrätten har alltså funnit att Handelsbanken hade fog för sin transaktionsförfrågan ur ett kundkännedomsperspektiv, och att Silver Nylanders svar i väsentlig mån var bristfälliga. Mot denna bakgrund saknar tingsrätten skäl att ifrågasätta att Handelsbanken inte ansåg sig ha tillräcklig kännedom om Silver Nylander för att kunna göra bedömningen att bankens produkter och tjänster inte utnyttjades för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Silver Nylander har emellertid också gjort gällande att för det fall kundkännedomen skulle ha brustit i något avseende, har det varit ett resultat av Handelsbankens underlåtenhet att precisera vad påstådda brister skulle bestå i.

Tingsrätten konstaterar att penningtvättslagen överhuvudtaget inte föreskriver en skyldighet för verksamhetsutövare att tillstålla kunder en transaktionsförfrågan, likt den Handelsbanken tillställde Silver Nylander, innan affärsförbindelsen sägs upp. Inte heller villkoras rätten att säga upp avtalet enligt 4 a kap. 9 § betaltjänstlagen av ett förfarande som inbegriper skyldighet att tillstålla kunden motsvarande transaktionsförfrågan. I stället anges endast att om institutet eller filialen säger upp avtalet, ska institutet eller filialen underrätta konsumenten om detta och om vart han eller hon kan vända sig för att framföra klagomål eller få uppsägningen rättsligt prövad. Om det är möjligt ska skälen för uppsägningen också framgå av underrättelsen. Denna procedur har Handelsbanken följt.

Tingsrätten konstaterar vidare att Handelsbanken angav i dess uppsägningsbesked den 4 oktober 2021 att Silver Nylander hade möjlighet att senast den 22 november 2021 inkomma med ny information för att få till stånd en omprövning av Handelsbankens beslut. Silver Nylander inkom inte med någon sådan ny information inom angiven tidsfrist.

Mot ovan bakgrund bedömer tingsrätten att Handelsbanken inte haft en skyldighet att vidta ytterligare åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkänedom, innan avtalet sades upp.

Sammanfattning

Tingsrätten bedömer att Handelsbanken inte hade tillräcklig kundkänedom om Silver Nylander vid tidpunkten för uppsägningen och affärsförbindelsens upphörande. Handelsbankens uppsägning av parternas avtal har således inte varit ogiltig, utan haft stöd i 4 a kap. 9 § betaltjänstlagen, 3 kap. 1 § penningtvättslagen och parternas avtal. Käromålet ska därför ogillas i dess helhet.

Rättegångskostnader m.m.

Som förlorande part ska Silver Nylander ersätta Handelsbanken för bankens rättegångskostnader.

Handelsbanken har yrkat ersättning med 601 533 (inklusive mervärdesskatt beräknat på mervärdesskattesatsen 21,25 procent), i huvudsak för ombudsarvode. Tingsrätten bedömer att denna kostnad, med beaktande av målets beskaffenhet, är skälig.

Sekretess för uppgifter som framgår av domslutet ska bestå.

HUR DOMEN KAN ÖVERKLAGAS, se bilaga 1 (TR-02)

Ett överklagande, ställt till Svea hovrätt, ges in till tingsrätten senast den **29 juni 2023**.

Prövningstillstånd krävs.

På tingsrättens vägnar

Bertil Sundin

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.